

CONSIDERAȚII ASUPRA CERAMICII SMĂLȚUITE CU DECOR ZOOMORF DE LA DUNĂREA DE JOS

Oana Damian

Printre speciile ceramice întâlnite în spațiul Dunării de Jos se numără și cea smălțuită olive¹, în cadrul acesteia un loc aparte îl ocupă vasele cu formă parțial sau total zoomorfă sau, cel mai adesea, ornamentate cu figurine zoomorfe, aplicate pe torțile, capacele sau corpul lor, încadrate în limitele secolului al XI-lea². Astfel de vase au fost descoperite într-o serie de situri dunărene, precum Dinogetia³, Nufăru⁴, Capidava⁵, Păcuiul lui Soare⁶, Ostrov⁷, Silistra⁸, Tzar Asen⁹, reprezentările fiind de mistreți¹⁰, bovidee¹¹, urși¹², broaște țestoase¹³, cai¹⁴, păsări¹⁵, elefanți¹⁶, feline¹⁷, hipopotami¹⁸. Repertoriul descoperirilor de acest gen a fost îmbogățit prin două reprezentări de feline (leu, leoaică) provenind de la Păcuiul lui Soare și, respectiv, de la Nufăru, ambele figurine fiind aplicate pe torțile unor vase.

Piesa de la Păcuiul lui Soare (fig. 1/1), descoperită întâmplător pe "plaja" creată de apele Dunării în cadrul cetății bizantine din insulă, reprezintă o felină, probabil o leoaică (sau eventual un leopard). Figurina, lungă de 75 mm și înaltă de 35 mm, a fost modelată dintr-o pastă fină, gălbui-roșiatică, bine arsă, acoperită cu smalt olive mat, bătând spre gălbui și pe alocuri spre brun, destul de exfoliat. Dimensiunile ei sunt mai mari decât ale reprezentărilor cunoscute și este realizată cu deosebită măiestrie. Animalul este figurat întins, sprijinit pe labele din față. Corpul este proporționat, cu două incizii prelungi de o parte și de alta a sa, sugerând arcuirea mușchilor spatelui, decorat cu incizii scurte, indicând coama, și cu mici cercuri, de asemenea incizate. Coada este scurtă și răscuită pe spate. Labele din față sunt redată realist, cu pronunțată sugestie a ghearelor, cele din spate având terminațiile rupte din vechime. Capul este foarte expresiv, cu botul scurt, urechile bine precizate și ochii ușor adânciți. La Păcuiul lui Soare a mai fost descoperită o reprezentare de felină, și anume, capul unui leopard¹⁹, care, împrumută forma sa tubului de scurgere al unui ulcior.

Piesa de la Nufăru (fig. 1/2), descoperită în curtea dispensarului uman, în apropierea incintei estice a cetății bizantine de aici, din păcate nu într-un context stratigrafic clar²⁰, aparține unui vas din pastă cenușie, grosieră, cu o toartă solidă, lată de 40 mm și grosă de 10 - 14 mm, cu nervură longitudinală, cu buza dreaptă ușor șanțuită spre interior, acoperit pe partea exterioară a torții, pe cea interioară a buzei și pe figurina propriu-zisă cu un smalt olive strălucitor bătând ușor spre gălbui. Figurina, lungă de 60 mm și înaltă de 25 mm, este aplicată longitudinal în partea superioară a torții, aproape de zona de contact a acesteia cu buza vasului, botul animalului depășind-o, probabil, spre interior. Corpul figurat - al unui leu - este alungit și destul de suplu, cu coada lungă, aruncată pe spinare și labele având forma celor ale animalelor de apă. Pe spatele animalului se poate observa reprezentarea unei

coame leonine. Din păcate, capul figurinei este rupt, astfel că identificarea cu o felină, mai precis cu un leu, nu poate fi făcută decât în funcție de modul de realizare a cozii și a coamei. Maniera de redare a picioarelor este neobișnuită pentru o felină, dar ea poate fi explicată fie prin stângăcia olarului în reprezentarea labelor cu gheare, fie ca un mod specific de aplicare a figurinelor pe torțile vaselor pentru asigurarea stabilității lor. Această sugestie provine de la asemănarea labelor leului cu cele ale unuia dintre hipopotamii descoperiți tot la Nufăru. De altfel, maniera foarte asemănătoare de realizare a reprezentărilor zoomorfe descoperite la Nufăru - leul și hipopotamii - ar sugera provenința lor din același atelier, dacă nu chiar de la același olar. Prezentarea este realistă, dar destul de stângace, sugerând fie un meșter mai puțin înzestrat, fie o insuficientă cunoaștere a animalului (animalelor) figurat(e), deci, eventual o proveniență locală a piesei, prin local neînțelegând doar așezarea de la Nufăru, ci spațiul Dunării de Jos.

În ceea ce privește încadrarea cronologică²¹ a aceste ceramici, piesele aduse în discuție nu oferă nuanțări în plus. Descoperirea ei la Nufăru, așezare care își continuă viața în secolul al XII-lea, ar putea sugera prezența acestei specii și dincolo de bariera secolului al XI-lea, dar, din păcate, absența unor contexte stratigrafice clare ale descoperirilor nu ne permite asemenea concluzii.

În legătură cu originea ceramicii smălțuite olive cu reprezentări zoomorfe, despre care s-a emis deja opinia unei influențe sarmato-alanice prin intermediul centrelor bizantine din nordul Mării Negre²², prezența, printre figurinele amintite, pe lângă elefant, a hipopotamilor și a felinelor - leopard și lei, ar putea constitui un argument în plus la ipoteza avansată de Dumitru Vâlceanu, cu mai bine de trei decenii în urmă, potrivit căreia aceste tipuri de reprezentări ar constitui de fapt un reflex al tradițiilor orientale ale culturii materiale bizantine, "influența realistă care se manifestă în cazul vaselor de la Corinth și probabil și din alte centre, mai ales sudice, ale Bizanțului, răsfrângându-se și asupra zonelor de la periferia imperiului"²³. Dacă factura destul de modestă, atât ca execuție, cât și ca pastă, a hipopotamilor și a leului de la Nufăru, ar putea sugera o producție locală și o inspirație mediată, în schimb tehnica superioară de realizare a capului de elefant de la Ostrov și a felinelor de la Păcuiul lui Soare indică un centru de producție situat într-o zonă în care motivul real de inspirație era accesibil sau, eventual, prezența unui meșter itinerant provenind dintr-un astfel de centru.

În ceea ce privește noua reprezentare zoomorfă introdusă prin intermediul pieselor ceramice invocate - leul/leoaica -, aceasta mai poate fi întâlnită în spațiul de influență bizantină al epocii și pe alte categorii de ceramică smălțuită, cu precizarea că nu întotdeauna este vorba de întruchipări leonine, ci și de feline în general, considerată de multe ori pantere. Este vorba de fragmente ceramice cu decor în relief, cum ar fi cel purtând imaginea unui cap de leoaică văzut din profil descoperit tot la Nufăru²⁴, ca și de cele cu reprezentări de pantere de la Chersones²⁵, de exemple de piese ceramice pictate descoperite la Constantinopol - lei sau leopardzi figurați pe vase²⁶ și pe plăci²⁷, precum și pe vase de la Corinth²⁸ și Chersones²⁹ sau decorate în tehnica sgraffito, cu reprezentări de lei, leopardzi, pantere, descoperite la Cetatea

Albă și Turnu Severin³⁰ și Cetatea Albă³¹, la Constantinopol³², Corinth³³, în Bulgaria (la Caliacra³⁴, Varna³⁵, Nessebăr³⁶ și Veliko Tîrnovo³⁷), în sudul Rusiei, la Chersones³⁸, în Grecia³⁹ sau estul mediteraneean⁴⁰.

Motivele zoomorfe, cu încărcătura lor magico-religioasă, reprezintă o categorie de elemente caracteristice ceramicii bizantine, felinele fiind prezente mai ales în olăria Orientului bizantinizat al Asiei Mici și bazinului Mării Negre, în timp ce în ceramica constantinopolitană și mediteraneeană elementul principal este pasărea⁴¹.

Utilizarea pentru decorarea ceramicii bizantine a unor reprezentări zoomorfe ca leul sau leopardul, creaturi înzestrate cu o forță distructivă, era probabil motivată de rolul lor de talisman în cultura bizantină, puterea lor putând fi convertită în sens pozitiv, în folosul proprietarului sau utilizatorului vaselor respective. Dintr-o altă perspectivă, leii și leoparzii evocă imageria aulică, aceste animale fiind folosite ca simboluri ale puterii și prestigiului imperial, iar prezența lor pe veselă exprimă probabil tocmai dorința de extindere a luxului puterii⁴².

Reprezentările de feline nu constituie însă doar un apanaj al ceramicii, ele fiind prezente în epocă și pe reliefuri în piatră (precum cele de leoaică de la Murfatlar⁴³, Stara Zagora⁴⁴, Chersones⁴⁵ sau din nordul Greciei⁴⁶), pe reliefurile din os cu reprezentări de pantere de la Chersones⁴⁷ sau pe piese metalice descoperite mai ales în Bulgaria, cum ar fi un pandantiv descoperit la Veliko Tîrnovo⁴⁸ sau cataramele de la Pliska⁴⁹ și Stărmene⁵⁰.

Note

1. Vezi descoperirile de la **Dinogetia** (I. Barnea, *Ceramica smălțuită*, în Gh. Ștefan, I. Barnea, Maria Comșa, E. Comșa, *Dinogetia, I, Așezarea feudală timpurie de la Biseriçușa - Garvăn*, București, 1967, mai departe *Dinogetia, I*, pp. 230 - 238; idem *Materiale*, 10, 1973, p.293, 297, 300 și fig. 5/1, p. 305, 319, 321 și fig. 19/5, p.325; I. Vasiliu, *Peuce*, X, 1991, 1, p. 375, 384; 2, p. 351, pl. IX/1), **Isaccea** (I. Barnea, Al. Barnea, *Peuce*, IX, 1984, p. 103), **Troesmis** (Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Peuce*, VIII, 1980, p. 242), **Tulcea** (I. Vasiliu, Gh. Mănucu-Adameșteanu, *Peuce*, IX, 1984, p. 149, pl. XXI/5), **Nufăru** (Silvia Baraschi, Oana Damian, *Dacia, N.S.* 37, 1993, p. 238 și n. 12), **Cernavodă** (I. Barnea, *SCIV*, XI, 1960, 1, pp. 77 - 78), **Capidava** (R.

Florescu, *Ceramica feudală timpurie de la Capidava*, în Gr. Florescu, R. Florescu, P. Diaconu, *Capidava, I*, București, 1958, p.179, 193, 205 - 209), **Hîrșova** (I. Barnea, *Ceramica smălțuită* în I. Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei*, vol. III, *Bizantini, români și bulgari la Dunărea de Jos*, București, 1971, mai departe *DID*, III, p. 273), **Mangalia** (*ibidem*, p. 273), **Murfatlar** (I. Barnea, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 361 - 363, fig. 7), **Păcuiul lui Soare** (D. Vilceanu, *Ceramica smălțuită*, în P. Diaconu, D. Vilceanu, *Păcuiul lui Soare, Cetatea bizantină, I*, București, 1972, mai departe *Păcuiul lui Soare, I*, pp. 89 - 107), **Dervent** (*ibidem*, p. 105, n. 66), **Silistra** (Stefka Agelova, *Sur la caractéristique de la céramique du Haut Moyen Age provenant de*

- Drăstăr (Silistra), în Dobrudza. Etudes ethno-culturelles*, Sofia, 1987, pp. 100 - 101 - grupa I C, pp. 104 - 105, grupa III B, fig. 1 - 5, 7 - 8, pl. VII/1, 3, 4, 10 - 12, VIII, IX, X/1 - 9). Vezi de asemenea I. Barnea, *La céramique byzantine de Dobroudja, X^e - XIIe siècles, BCH Suppl. XVIII*, 1989, pp. 137 - 138.
2. În legătură cu ceramica smălțuită olive cu reprezentări zoomorfe descoperită în Dobrogea vezi *Șantierul Garvăn (Dinogetia)*, *SCIV*, 3, 1952, p. 359; I. Barnea, *SCIV*, 3 - 4, 1953, p. 652; idem, *Elemente de cultură materială veche rusească și orientală*, în *Studii și referate privind istoria României*, I, București, 1954, pp. 213 - 215; idem, *Byzance, Kiev et Orient sur le Bas-Danube du Xe au XIIe siècles*, în *Nouvelles études d'histoire*, București, 1955, p. 179; P. Diaconu, R. Popa, N. Anghelescu, *Materiale*, 8, 1962, p. 411 și mai ales articolul de sinteză al lui D. Vilceanu, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 373 - 386; vezi de asemenea I. Barnea, în *Dinogetia*, I, pp. 235 - 237; D. Vilceanu, în *Păcuiul lui Soare*, I, pp. 96 - 98.
 3. Idem, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 374 - 375, fig. 1 - 2, pp. 378 - 379, fig. 4/2, pp. 380 - 381, fig. 5/2; I. Barnea, în *Dinogetia*, I, pp. 235 - 237, fig. 144/10, 16, 145/14; idem, în *DID*, III, pp. 275 - 277, fig. 91.
 4. [Silvia Baraschi], Oana Damian, *op. cit.* p. 239, fig. 3/48 - 49, 12/48 - 49.
 5. D. Vilceanu, *op. cit.*, p. 379, fig. 4/1, pp. 380 - 381, fig. 5/1.
 6. *Ibidem*, pp. 374 - 375, fig. 1/1, pp. 376 - 377, fig. 2/1, pp. 377 - 378, fig. 3/1 - 2; D. Vilceanu, *Păcuiul lui Soare*, I, pp. 96 - 100, fig. 39, 40/4, 41/1 - 4.
 7. Idem, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 378 - 380, fig. 4/3.
 8. Stefka Angelova, *op. cit.*, pp. 101 - 102, fig. 2, p. 106, pl. VII/11, 12, pp. 112 - 113, fig. 7-8.
 9. D. Dimitrov, *Dobrudja*, 10, 1993, p. 102, 104, fig. 19/24.
 10. Astfel de figurine au fost descoperite la Dinogetia, aplicate fiind pe torțile vaselor (I. Barnea, *SCIV*, 3, 1952, p. 359, fig. 11/13; idem, *SCIV*, 3 - 4, 1953, p. 653, fig. 3/7; D. Vilceanu, *op. cit.*, pp. 374 - 375, fig. 1/2; I. Barnea, în *Dinogetia*, I, pp. 235 - 237, fig. 144/10, 145/14) și Păcuiul lui Soare aplicate pe pereții unor vase (D. Vilceanu, *op. cit.*, pp. 377 - 378, fig. 3/1).
 11. Astfel de figurine au fost descoperite la Păcuiul lui Soare aplicate pe torțile sau pe corpul vaselor (*ibidem*, pp. 374 - 376, fig. 1/1, pp. 377 - 378, fig. 3/1; D. Vilceanu, în *Păcuiul lui Soare*, I, p. 97, 100, fig. 42/1 - 2).
 12. Cf. P. Diaconu, R. Popa, N. Anghelescu, *op. cit.* p. 717, 719, fig. 6/1; D. Vilceanu, *SCIV*, 13, 2, pp. 374 - 375, fig. 1/1 consideră aceeași figurină ca reprezentând un bovidu.
 13. O astfel de figurină, aplicată pe toarta unui vas, a fost descoperită la Păcuiul lui Soare (*ibidem*, pp. 376 - 377, fig. 2/1; D. Vilceanu, în *Păcuiul lui Soare*, I, p. 97, 100, fig. 42/4, p. 265, pl. XXV/1).
 14. Un tub de scurgere de ulcior în forma unui cap de cal a fost descoperit la Capidava (idem *SCIV*, 13, 1962, 2, p. 379, fig. 4/1, pp. 380 - 381, fig. 5/1).
 15. Este vorba de descoperiri de la Dinogetia, constând atât din fragmente atât din gâtul unui ulcior, în formă de cap de pasăre (*ibidem*, pp. 378 - 379, fig. 4/2, pp. 380 - 381, fig. 5/2),

- cât și dintr-un vas în formă de pasăre (I. Barnea, *SCIV*, 3 - 4, 1953, p. 652, fig. 3/3; idem, în *Dinogetia*, I, pp. 235 - 236, fig. 144/16). Figurine în formă de pasăre, aplicate pe corpul vaselor, au fost descoperite și la Păcuiul lui Soare (D. Vilceanu, în *Păcuiul lui Soare*, I, pp. 97 - 98, fig. 40/4, p. 266, pl. XXVI/4).
16. Este vorba de o apucătoare de capac în formă de cap de elefant descoperită la Ostrov (idem, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 378 - 380, fig. 4/3).
17. Un tub de scurgere al unui ulcior, în formă de cap de leopard, a fost descoperit la Păcuiul lui Soare (Corina Nicolescu, în Corina Nicolescu, *Ceramica românească tradițională*, București, 1974, p. 53, fig. 36).
18. Două astfel de figurine, aplicate pe torțile unor vase, au fost descoperite la Nufăru (Silvia Baraschi), Oana Damian, *op. cit.*, *loc. cit.*).
19. Este vorba de reprezentarea identifi-cată astfel de Corina Nicolescu, (*op. cit.*, p. 53, fig. 36), dar socotită de D. Vilceanu, după părerea noastră fără temei, ca fiind un cerb (vezi în *Păcuiul lui Soare*, I, pp. 96 - 97, fig. 39/1 - 3, p. 266, pl. XXVI/3).
20. Piesa a fost găsită într-o depunere contemporană, conținând material ceramic amestecat.
21. Idem, *SCIV*, 13, 1962, 2, p. 381.
22. I. Barnea, *Elemente de cultură mate-rială veche rusească și orientală*, Studii și referate privind istoria României, București, 1954, p. 213; idem, *Byzance, Kiev et l'Orient sur le Bas-Danube du Xe au XIIe siècles*, Nouvelles études d'histoire, București, 1955, p. 179; P. Diaconu, *Dacia*, N.S., 5, 1961, p. 498; idem, R. Popa, N. Anghelescu, *op.cit.*, p. 717.
23. D. Vilceanu, *SCIV*, 13, 1962, 2, pp. 383 - 384; idem, în *Păcuiul lui Soare*, I, p. 97, n. 40.
24. Material inedit.
25. A. L. Jakobson, *Srednekovoye Krym*, Moscova - Leningrad, 1964, pl. XV/v; idem, *Keramika i keramiceskoe proizvodstvo srednekovoj Tavriki*, Leningrad, 1979, p. 88, fig. 53/3 - 4.
26. R. B. K. Stevenson, *The Pottery, in The Great Palace of the Byzantine Emperors*, First Report, Oxford, 1947, p. 45, pl. 22/5.
27. D. Talbot Rice, *The Pottery of Byzantium and the Islamic World*, în *Studies in Islamic Art and Architecture in Honour of Professor K.A.C. Creswell*, Cairo, 1965, p. 207 - 208, fig. 12.
28. Ch. Morgan, *Corinth. XI. The Byzantine Pottery*, Cambridge, Massachusetts, 1942, pl. XVI, a, XXV, c.
29. A.L. Jakobson, *MLA*, 17, 1950, p. 220, pl. XIX, 71, XXXVIII, 15 - 17.
30. Feline precum pantera, leul, leopardul, asociate cu motivul chiparosului, apar figurate pe ceramica din Moldova și Muntenia secolelor XIII - XIV, probabil sub influența ceramicii din estul Mării Negre - vezi Corina Nicolescu, *La céramique à vernis plombé des Xe - XIVe siècles dans les Pays Roumains*, Faenza, 1965, no. 5 - 6, pl. LXIII, a - b - Turnu Severin; pl. LVIII, b - c - Cetatea Albă; idem, *La céramique émaillée de Moldavie et de Proche Orient*, în *Studia et acta orientalia*, 7, 1968, p. 195, fig. 9, sus - sudul Moldovei; idem, *Ceramica*

- românească tradițională, București, 1974, p. 54, fig. 37.
31. Vezi Corina Nicolescu, *La céramique à vernis plmbeux des Xe - XIe siècles dans les Pays Roumains*, Faenza, 1965, no. 5 - 6, pl. LVIII, b - c - Cetatea Albă; idem, *La céramique émaillée de Moldavie et de Proche Orient*, în *Studia et acta orientalia*, 7, 1968, p. 195, fig. 9, sus - sudul Moldovei; idem, în *Ceramica românească tradițională*, București, 1974, p. 54, fig. 37. Pentru descoperiri de reprezentări de feline (leopardzi) la Cetatea Albă, vezi și V. Spinei, *Carpica*, 24, 1993, p. 43, fig. 1/5, p. 45, fig. 3/6, 9.
 32. D. Talbot Rice, *op.cit.*, p. 224 - 226, fig. 33 - exemple foarte asemănătoare cu vesela persană.
 33. Ch. Morgan, *op. cit.*, pl. XLII, e; LI, a.
 34. Maria Josifova, *Byzantino-bulgarica*, VII, 1981, p. 442, fig. 6 a.
 35. *Archäologisches Museum Varna*, Sofia, 1965, cat. 82 - 83, p. 150.
 36. Corina Nicolescu, *op.cit.*, p. 55, fig. 38.
 37. *Izkustvo i kultura na sredno vekovnata bălgarskata dărzava*, Sofia, 1976, cat. nr. 379.
 38. Este vorba de un platou purtând imaginea unui erou înfruntând un leu cu câte o spadă în fiecare mână, aflat în colecția muzeului din Ermitaj (A.H.S. Megaw, *ABSA*, 63, 1968, p. 80, pl. 20 a; A.L. Yakobson, *Keramika i keramiceskoe proizvodstvo srednovekovoj Tavriki*, Leningrad, 1979, p. 122, fig. 75/3).
 39. Vezi leopardul incizat pe un platou descoperit la Nea Anchialos (în *Byzantini kai metabyzantini tehni*, Athena, 1985, p. 233, cat. nr. 276), precum și felina incizată pe un platou aflat în colecția Walters Art Gallery, Baltimore (în *Ceramic Art from Byzantine Serres*, Urbana and Chicago, 1992, p. 10, fig. 5). Vezi de asemenea unele farfurii purtând imaginea incizată a unui animal - posibil o felină, descoperită în Agora atheniană (Alison Frantz, *The Middle Ages in the Atheninan Agora*, Princeton-New Jersey, 1961, fig. 19) sau în Grecia de nord, exemplarul aflându-se într-o colecție belgiană (în *Splendeur de Byzance*, Europalia 82, Bruxelles, 1982, p. 235, C.10). Un exemplu aparte este reprezentat de un leu cu cap uman figurat pe un castron aflat într-o colecție particulară (D. Talbot Rice, *Byzantine Glazed Pottery*, Oxford, 1930, pl. XIV/b).
 40. Este vorba de reprezentări de lei pe două vase aflate în colecția Dumbarton Oaks (D. Talbot Rice, *DOP*, 20, 1966, p. 216 - 217, 219, nr. 11 - 12, fig. 13 - 14), ca și de piese provenind de la Fustat (idem, *The Pottery of Byzantium and the Islamic World*, în *Studies in Islamic Art and Architecture in Honour of Professor K.A.C. Creswell*, Cairo, 1965, p. 221 - 223, fig. 29 - 30).
 41. Corina Nicolescu, *op.cit.*, p. 53. În secolele XIII - XIV, în repertoriul decorativ al ceramicii smălțuite de tip bizantin apar animale specifice artei persană - leul, panteră, leopardul, păunul etc. (*ibidem*, p. 50); vezi și D. Talbot Rice, *DOP*, 20, 1966, p. 216 - 217, despre influența persană asupra ceramicii bizantine, est mediteraneene și occidentale în privința utilizării simbolului heraldic leonin.

42. Eunice Dauterman Maguire, Henry Maguire, *Byzantine Pottery in the History of Art*, în *Ceramic Art from Byzantine Serres*, Urbana and Chicago, 1992, p. 9, 11.
43. T. Papasima, comunicare susținută la sesiunea Muzeului Județean Ialomița, Slobozia, noiembrie 1992.
44. N. Mavrodinov, *Starobălgarskoto iskustvo*, Sofia, 1959, p. 216, fig. 249 - 250.
45. A.L. Yakobson, *Srednekovoye Krym*, Moscova-Leningrad, 1964, pl.XVI/2 a - b.
46. Etylianos Pelekanidis, în *Thessaloniken Philippou Basilissan*, Thessalonice, 1985, p. 483, fig. 3.
47. A.L. Yakobson, *op. cit.*, pl. XVII/d - e.
48. M. Vaklinova, *Medaillon avec des lions de Veliko Tîrnovo*, Vekove, 1, 1976, p. 67 - 70.
49. N. Mavrodinov, *op. cit.*, p. 232, fig. 277.
50. *Ranno-srednekovnoto selište pri selo Styrmen*, p. 58 - 59, fig. 60, 2; 61.

Résumé

Parmi les matériaux archéologiques découverts dans quelques stations de Dobroudja du Haut Moyen Age, comme Dinogetia, Nufăru, Capidava, Păcuiul lui Soare, Ostrov, Silistra, Tzar Asen, on compte une série de fragments céramiques à représentations zoomorphes (des sangliers, des bovidés, un ours, une tortue, un cheval, des oiseaux, un éléphant, des hippopotames) recouverts d'un émail vert-olive et datant du XIe siècle. La série des représentations de genre se trouve enrichie par deux figurines, en forme de lion/lionne, appliquées à l'extrémité supérieure des anses de certains vases découverts à Nufăru (dép. de Tulcea) et à Păcuiul lui Soare (dép. de Constanța). Ces pièces, corroborées avec la tête de léopard trouvée à Păcuiul lui Soare, la tête d'éléphant découverte près d'Ostrov et les hippopotames découverts à Nufăru, peuvent constituer un argument supplémentaire au dossier de l'hypothèse que nous propose D. Vilceanu à savoir: ces trois types de représentations (l'éléphant, les hippopotames, les félines) seraient un reflet des traditions orientales dans la culture matérielle byzantine.

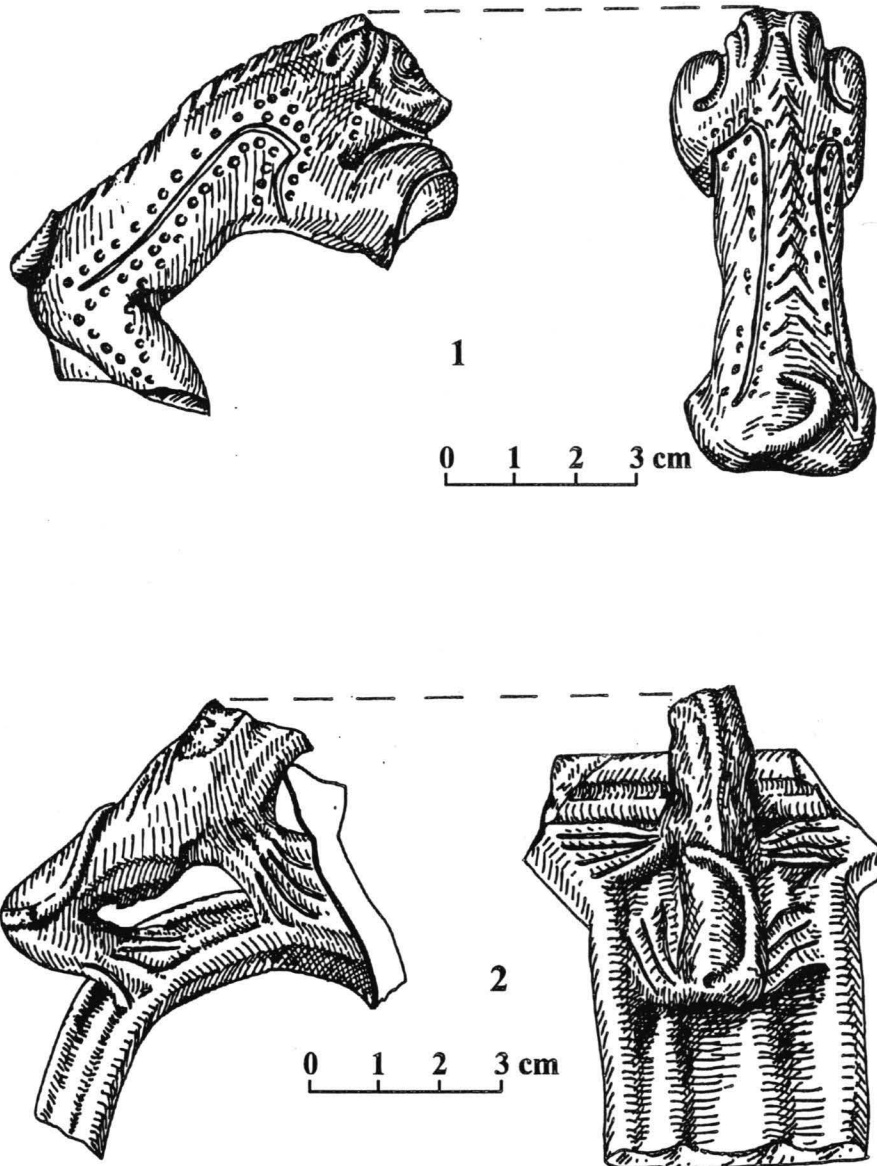

Fig. 1. Figurine zoomorfe (leoaică / leu) aplicate pe torți de vase descoperite la: 1 - Păcuiul lui Soare (jud. Constanța); 2 - Nufăru (jud. Tulcea).

Fig. 1. Appliques zoomorphes découvertes à: 1 - Păcuiul lui Soare (dépt. de Constanța); 2 - Nufăru (dépt. de Tulcea).